

Sandvikens kommun
kommun@sandviken.se

2017-12-07
Dnr 400-2016:6992

Rektor
eva.simonsson@edu.sandviken.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av garanterad
undervisningstid i gymnasieskolan vid Besse-
merskolan i Sandvikens kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av garanterad undervisningstid i gymnasieskolan. Syftet är att granska skolhuvudmäns och skolors arbete med att se till att elevers faktiskt genomförda undervisningstid når upp till minst den garanterade undervisningstiden¹. Granskningen är avgränsad till fyra nationella gymnasieprogram; två högskoleförberedande program (naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet) och två yrkesprogram (el- och energiprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet). Varje skola behöver inte ha alla fyra gymnasieprogram, men minst ett av de högskoleförberedande programmen och ett av yrkesprogrammen.

Granskningens syfte besvaras genom nedanstående frågeställningar:

1. Hur arbetar huvudman och rektor för att skapa tydlighet och samsyn kring begreppet undervisningstid?
2. Utifrån vilka överväganden och med vilka marginaler planeras och schemaläggs elevernas undervisningstid så att de får minst den garanterade undervisningstiden?
3. I vilken utsträckning sker en regelbunden uppföljning av elevernas genomförda undervisningstid under terminen?
4. Kompenseras eleverna för undervisning som inte genomförs?

Granskningen genomförs i 25 gymnasieskolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Bessemerskolan, i Sandvikens kommun, ingår i denna granskning. Skolinspektionen besökte Bessemerskolan den 25 och 26 oktober 2017. Besöket genomfördes av Linda Lantz och Andreas Leo. Intervjuer med elever, schemaläggare, lärare, rektor och representanter för huvudmannen har genomförts.

Bessemerskolan är en kommunal gymnasieskola i Sandvikens kommun. På skolan finns samtliga gymnasieprogram som är aktuella för granskningen; samhällsvetenskapsprogrammet, naturvetenskapsprogrammet, el- och energiprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet. Läsåret 2017/18 går totalt 54 elever på el- och energiprogrammet, 97 elever på naturvetenskapsprogrammet, 115 elever på samhällsvetenskapsprogrammet och 66 elever på vård- och omsorgsprogrammet.²

¹ Enligt 16 kap. 16 § skollagen har elever på yrkesprogram rätt till minst 2 430 undervisningstimmar om 60 minuter och elever på högskoleförberedande program har rätt till minst 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter (garanterad undervisningstid).

² Enligt uppgift från rektorns verksamhetsredogörelse.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter redovisas de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat och bedömt som mest prioriterade inom ramen för granskningen följt av en motivering. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens och rektorns arbete med att se till att elevers faktiskt genomföra undervisningstid når upp till minst den garanterade undervisningstiden till stora delar fungerar väl, men behöver utvecklas inom ett par områden.

Vidare bedömer Skolinspektionen att rektor planerar på ett sätt som tar hänsyn till att eleverna får minst den garanterade undervisningstiden. Granskningen visar att skolans arbetsgång, där beslut om timplan ligger till grund för lärares tjänstefördelning och elevscheman, underlättar styrningen av undervisningstiden utifrån elevernas behov och förutsättningar.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektor vidtar åtgärder när undervisning inte genomförts som planerat och där en elev riskerar att inte få minst den garanterade undervisningstiden. Granskningen visar att det i verksamheten finns en beredskap för att kompensera eleverna för undervisningstid som ställs in. Bland annat har huvudmannen tillsatt resurser i form av ökad grundbemanning för att möjliggöra att elevernas undervisning är lärarledd och att vikarier finns att tillgå internt på skolan. Därutöver finns schemafria programveckor som delvis används till compensation för undervisning som ställts in. På de granskade programmen förekommer få inställda lektioner. Undervisningstiden schemaläggs på ett sådant sätt att antalet schemakrockar minimeras och att det finns pauser mellan lektioner så att elever hinner förflytta sig.

Skolinspektionen bedömer att varken huvudmannen eller rektor har klargjort vad som ingår i undervisningstiden. Det finns därmed inte i alla delar någon samsyn mellan huvudmannen, rektor och lärare kring begreppet undervisningstid. Granskningen visar dock att det har förts diskussioner på skolan, och i nämnden, om att undervisning ska vara lärarledd i så stor utsträckning som möjligt.

Skolinspektionen bedömer vidare att huvudmannen och rektorn inte följer upp vilken undervisningstid som faktiskt har genomförts. Skolan genomför inte någon uppföljning av den genomförda undervisningstiden. Det gör att huvudmannen och rektorn saknar kunskap om varje elev verkligen har fått minst den garanterade undervisningstiden.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

Tydlighet och samsyn kring begreppet undervisningstid

- Huvudman och rektor behöver klargöra vad som ska ingå i elevernas garanterade undervisningstid. I arbetet med att klargöra detta behöver huvudman och rektor arbeta för att det skapas en samsyn inom och mellan alla led (huvudman-rektor-lärare) kring vad som ska räknas som undervisningstid.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektorn inte har klargjort vad som ingår i elevernas garanterade undervisningstid och att det saknas en tydlighet och samsyn inom och mellan olika nivåer (huvudmannen-rektor-lärare) kring vad som ryms inom begreppet undervisningstid. Huvudmannen, rektorn och lärarna har till viss del olika uppfattningar om vad som räknas som undervisningstid. Av intervjuer framgår att lärare inom olika arbetslag och inom olika ämnen delvis har olika bild av vad undervisningstid är.

Vid intervjuerna framkommer att nationella prov räknas in i den garanterade undervisningstiden vilket inte är förenligt med författningarna och Skolinspektionens ställningstagande.³

Enligt skollagen är undervisning sådana målstyrda processer som under ledning av lärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden.⁴ Av förarbetena till skollagen framgår att formuleringen "under ledning av lärare" inte nödvändigtvis innebär att en lärare måste vara närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande all lektionstid. Tanken är dock att för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste

³ Skolinspektionens ställningstagande är att nationella prov ligger utanför den garanterade undervisningstiden men att andra prov som läraren använder i undervisningen, det vill säga prov med mer formativt syfte, anses ligga inom undervisningstiden.

⁴ 1 kap. 3 § skollagen.

en lärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras.⁵ I förarbetena till bestämmelsen om ett minsta antal garanterade undervisningstimmar framgår att timplanerna ska uttrycka den tid som eleverna ska garanteras lärar-/handledd undervisning. Utöver den garanterade undervisningstiden ska det avsättas tid för prov⁶, studiebesök, praktik m.m.⁷

Uppföljning av elevernas genomförda undervisningstid

- Huvudman och rektor behöver följa upp vilken undervisningstid som faktiskt har genomförts. Detta för att kunna vidta åtgärder i tid om undervisningstiden behöver utökas och för att kunna redovisa att varje elev får den undervisning som eleven har rätt till. I detta ingår att huvudmannen och rektorn behöver säkerställa att all genomförd undervisningstid registreras.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektorn inte följer upp vilken undervisningstid som faktiskt genomförts och erbjudits eleverna och har inte heller någon rutin för sådan uppföljning. Huvudmannen kan därmed inte heller redovisa hur eleverna fått sin garanterade undervisningstid vare sig på grupp- eller individnivå.

Utredningen visar att varken huvudmannen eller rektorn följer upp elevernas genomförda undervisningstid. Varken huvudmannen eller rektorn kan därmed försäkra sig om att det som beslutats och planerats för eleverna verkligen blir den faktiskt genomförda undervisningstiden. Av den dokumentation Skolinspektionen tagit del av framgår vidare att skolan saknar riktlinjer för hur genomförd undervisningstid ska registreras.

Enligt skollagen ska varje huvudman på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Motsvarande planering, uppföljning och utveckling av utbildningen ska ske av rektor på skolenhetsnivå.⁸ Av förarbeten framgår att skolhuvudmännen har en skyldighet att

⁵ Av förarbetena framgår vidare att i gymnasieskolan har begreppet till viss del en vid betydelse. Vid till exempel arbetsplatsförlagt lärande kan lärarrollen vara mer inriktad mot handledning och mentorskap än i de skolförlagda delarna. (Prop. 2009/10:165 *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet* s. 218 ff. och s.633.)

⁶ Skolinspektionens ställningstagande är att nationella prov ligger utanför den garanterade undervisningstiden men att andra prov som läraren använder i undervisningen, det vill säga prov med mer formativt syfte, anses ligga inom undervisningstiden.

⁷ Prop. 1990/91:85 *Växa med kunskaper – om gymnasieskolan och vuxenutbildningen* s.95 f.

⁸ 4 kap. 3–6 §§ skollagen.

följa upp och att kunna redovisa att varje elev får den undervisning som han/hon har rätt till.⁹ Även av gymnasieförordningen framgår att huvudmannen ska redovisa hur eleven har fått sin garanterade undervisningstid.¹⁰

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 7 februari 2018** inkomma med en planering av hur man avser att arbeta för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna planering bör innehålla information om vilka åtgärder som planeras att vidtas samt när i tid det kommer att ske. Se bilaga 1.

Därefter ska huvudmannen dessutom senast **den 31 augusti 2018** inkomma med en redovisning av vilka åtgärder som faktiskt vidtagits. Se bilaga 2. Observera att det är huvudmannen som ska svara och att detta behöver framgå av det svar som inkommer.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se, eller per post till, *Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2016:6992) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Andrés Brink Pinto
Beslutsfattare

Linda Lantz
Utreddare/Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/garanteradundervisningstid>

⁹ Prop. 1997/98:169 *Gymnasieskola i utveckling – kvalitet och likvärdighet*, s. 29. Se även betänkandet från *Gymnasieutredningen*, där framhålls bl.a. att uppföljning av undervisningstiden är en förutsättning för att kunna redovisa vilken tid som faktiskt har erbjudits eleverna. Redovisningen bör göras kontinuerligt, exempelvis i samband med avslutande av kurs. Av utredningen framgår vidare att den undervisningstid som eleven erbjudits inte behöver innebära samma sak som vilken undervisning eleven faktiskt deltagit i. Uppföljning av elevers frånvaro kan därmed inte ersätta uppföljning av den faktiska undervisning som har genomförts (SOU 2016:77 *Betänkande av Gymnasieutredningen*, s. 684).

¹⁰ 4 kap. 22 § gymnasieförordningen.

Bilaga 1

Mall för huvudmannens plan för åtgärder

Huvudmannen ska senast **den 7 februari 2018** inkomma med en planering av hur man avser att arbeta för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna planering bör innehålla information om vilka åtgärder som planeras att vidtas samt när i tid det kommer att ske.

Utvecklingsområde 1: Huvudman och rektor behöver klargöra vad som ska ingå i elevernas garanterade undervisningstid. I arbetet med att klargöra detta behöver huvudman och rektor arbeta för att det skapas en samsyn inom och mellan alla led (huvudman-rektor-lärare) kring vad som ska räknas som undervisningstid.	
Åtgärder som planeras att genomföras:	När i tid åtgärderna planeras att vara genomförd:
Utvecklingsområde 2: Huvudmannen och rektor behöver följa upp vilken undervisningstid som faktiskt har genomförts. Detta för att kunna vidta åtgärder i tid om undervisningstiden behöver utökas och för att kunna redovisa att varje elev får den undervisning som eleven har rätt till. I detta ingår att huvudmannen och rektor behöver säkerställa att all genomförd undervisningstid registreras.	
Åtgärder som planeras att genomföras:	När i tid åtgärderna planeras att vara genomförd:

--	--

Bilaga 2**Mall för huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder**

Huvudmannen ska senast den **31 augusti 2018** inkomma med en redovisning av hur man arbetat för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna redovisning bör innehålla information om vilka åtgärder som vidtagits och vilken effekt de gett. Observera att det är huvudmannen som ska svara och att detta behöver framgå av det svar som inkommer.

Utvecklingsområde 1: Ange utvecklingsområde 1.
Åtgärder som vidtagits samt dess effekter:
Utvecklingsområde 2: Ange utvecklingsområde 2.
Åtgärder som vidtagits samt dess effekter:

Utvecklingsområde 3: Ange utvecklingsområde 3.
Åtgärder som vidtagits samt dess effekter: